

Vlaamse Juristenvereniging

Deze bijdrage werd door de Vlaamse Juristenvereniging geselecteerd en valt buiten de redactionele verantwoordelijkheid van het Rechtskundig Weekblad

Het grote rechtenopleidingsdebat

Wat er ook misloopt in onze samenleving, voor een oplossing (en soms ook voor het vinden van de oorzaak) wordt naar het onderwijs gekeken. Niet anders is het voor de rechtenopleiding. De verschillende beroepsgroepen – maar ook de brede samenleving – zijn vragende partij voor juristen die perfect zijn voorbereid op de vele uitdagingen die onze rechtsstaat rijk is. Maar wat betekent dat nu precies «perfect voorbereid zijn»? Zoeken we polyvalente juristen? Specialisten in de dop? Pragmatici? Wetenschappers? Creatievelingen? Van alles een beetje?

Hiermee samenhangend rijst de vraag naar de verdeling van verantwoordelijkheden, inzake de vorming van onze juristen, tussen de hogescholen en universiteiten enerzijds en de specifieke beroepsgroepen anderzijds. Een opleiding die specifiek is voor een beroepsgroep zou niet thuishoren aan de universiteit, maar door de beroepsgroep zelf georganiseerd moeten worden, zo luidt het vaak. Maar zouden de inspanningen op beide fronten – universiteiten en beroepsgroepen – niet beter gebundeld worden door nog meer praktisch gerichte werkvormen in het rechtenonderwijs in te bouwen? Of bestaat dan het risico dat we de rechtenopleiding reduceren tot een loutere beroepsopleiding, wat ten koste zou gaan van het algemeen vormende en wetenschappelijke karakter van de rechtenopleiding?

Allemaal goed en wel, zo'n prestatiegerichte benadering van de rechtenopleiding vanuit de beroepsgroepen, maar mogen de opleiders zelf ook iets zeggen? Of geldt voor hen «de professie vraagt, de professoren draaien»?

Stof tot nadenken en discussie lijkt ons! Op 3 december gaat juridisch Vlaanderen dan ook geciviliseerd in de clinch over de eigen toekomst van de

rechtenopleiding. U denkt toch ook mee over hoe u had willen opgeleid zijn? Als teaser geven we hier alvast het standpunt van één van de panelleden op het opleidingsdebat, erenotariss André Michielsens, zoals hij het recentelijk verwoordde tijdens zijn afscheidscollege:

«Om enig inzicht te krijgen in de problematiek van de opleiding tot notaris past het de geschiedenis van de laatste halve eeuw te overlopen. Sedert het academiejaar 1972-1973 kon het diploma van licentiaat in het notariaat slechts verkregen worden na een zesjarige universitaire cyclus. Het notariaat zelf was vragende partij en lag mee aan de basis van de aanpassing van de opleiding. We bevonden ons nog in een tijd van familiale opvolging – sommigen werden als notaris geboren – en een moeilijke toegang voor wie hiervan niet kon genieten... Of de kandidaat klaar was voor het ambt en voldoende bagage had, werd eigenlijk niet onderzocht en er zijn zeker gevallen geweest waarbij de stage werd afgesloten met het zogenaamde «certificat de complaisance». De angst dat dit wel eens verkeerd zou kunnen aflopen, heeft geleid tot hogere eisen op studieniveau. De delicate problematiek van familiale opvolging en politieke benoemingen werd handig naar de achtergrond verwezen. Alle heil moest komen van een betere en grondiger opleiding. Eens dat het diploma behaald was, lag de weg nog altijd open naar de benoeming. De verantwoordelijkheid van de selectie werd volledig bij de universiteiten gelegd.

«Maar de wereld en dus ook de universitaire wereld evolueert. Bij het verlaten van de universiteit moet de jurist klaar zijn om in het nooit ophoudend leerproces in te stappen. Meer nog dan vroeger begint het echte leerproces op het ogenblik dat de poort van de universiteit achter de student dichtklapt, terwijl men vroeger iets gemakkelijker kon stellen dat de opleiding op dat ogenblik voltooid

was. Een academische opleiding wordt meer academisch een proces van «leren leren», terwijl vroeger de klemtoon lag op de technische en professionele kennis. Sommigen vinden dit laatste trouwens te weinig academisch.

[...]

«Misschien moeten we niet te lang wachten met het herdenken van de opleiding. Ter gelegenheid van de omschikking naar de bachelor-masterstructuur hebben Hélène Casman en ikzelf reeds de bedenking gemaakt dat we ook kunnen trachten binnen de opleiding tot master in de rechten een afstudeerrichting notariaat te organiseren. De duurtijd van één jaar voor een manama notariaat is in de toekomst te beperkt: er moet veel samengeperst worden in één uitzonderlijk zwaar jaar, waardoor sommige domeinen bijna onaangeroerd blijven. De manama verlengen met één jaar om uiteindelijk tot een studie van zeven jaar te komen, gevolgd door een stage en het vergelijkend examen, is ook geen oplossing: het wordt te lang, te duur en maatschappelijk moeilijk te verantwoorden. Willen we de flexibiliteit behouden dat de opleiding ook kan openstaan voor werkstudenten, dan moeten we het studietraject durven herdenken. Er is dan eigenlijk maar één oplossing om te komen tot een goede basisopleiding: ons voorstel om de opleiding te laten indalen in de opleiding tot master in de rechten ...».

(uittreksel uit het afscheidscollege van André Michielsens op 24 april 2015 gedeceerd aan de Vrije Universiteit Brussel in het kader van de Gommar Van Oosterwyck-leerstoel)

Elisabeth Alofs en André Michielsens

Het opleidingsdebat vindt plaats op donderdag 3 december om 19.30 u in het auditorium van ING aan de Bondgenotenlaan 31 te Leuven. Meer informatie vindt u op: www.vjv.be.